

## مقدمه

ایران رویشگاه اصلی بسیاری از گونه‌های دارویی با ارزش می‌باشد. این گونه‌ها در شرایط طبیعی و با بارندگی مختصر، مواد موثره نسبتاً بالایی تولید می‌کنند که می‌تواند با کشت اصولی آن‌ها افزایش یابد و از این رهگذر تولیدات گیاهان دارویی، مصرف داخلی و صادرات آن افزایش یابد. در مقایسه با گیاهان دیم دیگر مثل گندم، جو و حبوبات، گیاهان دارویی سازگار با محیط می‌تواند عملکرد قابل ملاحظه‌ای تولید نماید کیه از نظر درآمد و اشتغال مقرون به صرفه باشد. ضمن اینکه گیاهان دارویی بعثت عدم استفاده یا استفاده محدود از کودهای شیمیایی و سموم مختلف، یک محصول سالم خواهد بود. گیاهان دارویی ضمن تولید اقتصادی محصول، توانایی ایجاد پوشش دائمی را فراهم آورده و موجب جلوگیری از فرسایش خاک و افزایش مواد آلی می‌گردند.

## مشخصات گیاه‌شناسی رزماری

رزماری با نام علمی (*Salvia rosmarinus*) از خانواده (Lamiaceae)، گیاهانی چندساله و خشبی است. ریشه اصلی آن طویل و چوبی و انشعاب‌های متراکم و فراوانی دارد و قادر به جذب رطوبت از اعماق سه تا چهار متری زمین می‌باشد. ساقه ضخیم و قهوه‌ای رنگ که قسمت تحتانی آن انشعاب‌های فراوان دارد و گیاه متراکم و انبوه به نظر می‌رسد. برگ‌ها به رنگ سبز تیره، نیزه‌ای شکل و به طور متقابل روی ساقه قرار می‌گیرد. برگ‌ها پوشیده از کرک و خفره‌های حاوی اسانس است. گل‌ها به رنگ آبی یا متمایل به بنفش است. رشد اولیه این گیاه بسیار کند است. گیاهان معمولاً در سال اول به گل می‌روند. هوای گرم و خشک سبب تسریع در گلدهی می‌شود.

### جدول ۱- مشخصات گیاه‌شناسی رزماری

رزماری، رومارن یا اکیلل کوهی	نام فارسی
Rosemary	نام انگلیسی
Salvia rosmarinus	نام علمی
Lamiaceae	خانواده



شکل ۱- آشنایی با بوته، برگ، گل و بذر رزماری

## کاشت

رزماری از گیاهان مناطق خشک و نیمه خشک است. در طول رویش به هوای گرم و رطوبت کم نیاز دارد. اگرچه این گیاه قادر است درجه حرارت‌های پایین را تحمل کند ولیکن در فصل بهار به هنگام رویش گیاه و تولید شاخه و برگ به سرما بسیار حساس است و با شروع سرما دچار سرمازدگی شده و خشک می‌شود. این گیاه از مرحله تشکیل گل قادر است خشکی را برای مدت طولانی تحمل کند. بطور کلی رزماری در ارضی سنگلاخی، شور و قلیایی دوام داشته و به خوبی رشد می‌کند. کشت این گیاه در سراسر ایران رواج داشته و موفقیت آمیز بوده است و مقاومت آن نسبت به خشکی و شوری بیشتر از بسیاری از گیاهان زراعی است.

فصلد پاییز (آذر) یا اوایل بهار (نیمه دوم اسفند) زمان مناسبی برای کشت بذر در خزانه هوای آزاد است. در این صورتی فاصله ردیف‌های کاشت از یکدیگر ۳۵-۴۰ سانتی‌متر (در سطح وسیع خزانه) و یا ۱۵-۲۰ سانتی‌متر

(در سطح کوچک خزانه) مناسب است. عمق بذر برای کشت پاییزه ۱/۵-۱ و برای کشت بهاره ۱-۱/۵ سانتی متر و برای هر هکتار ۷-۹ کیلوگرم بذر لازم است.

اواخر شهریور تا اوایل مهر و اوایل بهار سال بعد زمان‌های مناسب برای انتقال نشاء به زمین اصلی است. به طور کلی نشاءها در ردیف‌هایی به فاصله ۱۰۰ سانتی متر و فاصله دو بوته در هر متر طولی ۸۰-۱۰۰ سانتی متر در زمین اصلی کشت می‌شوند.



شکل ۲- مزرعه رزماری

داشت

از آنجایی که نیاز آبی این گیاه بسیار کم است، میتوان مزرعه را بسته به نوع خاک و منطقه مورد کاشت، هر ۱۰ تا ۳۰ روز آبیاری نمود.



زمین را قبل از کاشت، شخم عمیق زده و علفهای هرز آن را جمع‌آوری نموده. از آن جایی که گیاه چند سال در زمین باقی می‌ماند در هنگام کاشت لازم است، خاک را با کود دامی پوسیده و کود شیمیایی به اندازه کافی تقویت نمود. بدین منظور حدود ۲۰ تا ۳۰ تن کود حیوانی پوسیده، ۱۰۰ کیلوگرم کود فسفاته، ۲۰۰ کیلوگرم کود پتاسه قبل از کاشت و ۲۰۰ کیلوگرم کود ازته بعد از کاشت به صورت سرک به زمین داده می‌شود و زمین را بصورت کرتی یا جوی و پشته‌ای جهت کشت آماده می‌نمائیم.

## برداشت

برداشت اقتصادی این محصول از سال دوم و سوم آغاز می‌شود. برداشت در زمان گلدهی گیاه انجام شده. سرشاخه‌های گلدار آن را پس از برداشت مستقیماً بصورت تر، برای اسانس‌گیری ارسال کرده یا ابتدا آن را خشکانیده و تا زمان فروش، در انبار خشک و خنک نگهداری می‌کنند. عملکرد سرشاخه‌های گلدار آن حدود ۵ تن محصول خشک در هکتار می‌باشد.



شکل ۳- برداشت دستی رزماری



منبع

صداقت، محمد اسماعیل؛ یزدانی، محبوبه؛ صحرائیان، فرزاد. (۱۳۹۸). رزماری. شیراز: جهاد کشاورزی بخش زرقان

تعاونی پترو تمدن مهمام پارس

